

Prečo by som mal/nemal zarad'ovať hodnotové témy (politické, etické, náboženské) do výučby geografie na mojej škole – esej

Ked' sa človek zamýšľa pri príprave do práce nad tým, ako svojich žiakov zaujme, nadchne či možno zapáli pre danú preberanú látku, musí do úvahy vziať rôzne pohľady, prístupy a spôsoby výučby. Väčšina skúsenejších učiteľov často už nad týmito faktormi nepremýšľa, a rovno sa púšťa do rutinného chystania materiálov, zdrojov, cvičení a akýchkoľvek iných aktivít, ktoré počas hodiny žiakov zamestnajú, a prostredníctvom ktorých sa budú mať možnosť naučiť niečo nové.

Rutina v príprave sa často vyskytne najmä kvôli akejsi potrebe prispôbiť sa neustálemu kolobehu dní, týždňov a mesiacov, počas ktorých sa zdanlivo menia len tváre a nálady žiakov – povinnosť učiteľa odovzdať vedomosti ostáva nemenná. Rutina však prichádza aj vtedy, keď učiteľ po čase zakotví pri určitom spôsobe výučby, ktorý sa mu stane vlastným. Nájde si systém, ktorý ho nesklame, pri ktorom vie, že sa naň môže spoľahnúť, pretože sa mu po rokoch učenia už osvedčil svojou efektívnosťou. A práve počas takejto zabehnutej rutiny môže mať učiteľ niekedy odrazu pocit, že by bolo potrebné ju prelomiť, skúsiť jednoducho niečo nové, čo výuku a hodiny žiakom spestrí a možno ich aj niečomu priučí. V takýchto prípadoch majú učitelia často pocit, že nenápadné vsunutie debaty o aktuálnom dianí vo svete, ktoré často súvisí s politikou, morálkou či náboženstvom, nikomu neublíži, ba priam vzťah medzi učiteľom a žiakom vhodne uvoľní. Žiaci predsa začnú v takomto prípade skôr mať pocit, že učiteľ ich chápe a jeho hodiny nie sú nudné, pretože sa môžu porozprávať aj o niečom, čo nie úplne priamo súvisí s tou rutinne preberanou látkou, ktorá sa každý týždeň len trochu obmieňa. Po nejakej dobe si ale žiaci začnú všimnúť, že učiteľ do výuky stále viac integruje svoje vlastné pohľady a názory na svet, ktoré si už počas života trochu viac vybrúsil a nie vždy sú v súlade s tým, kam sa uberajú názory samotných jednotlivých žiakov. Prichádza konflikt, nedorozumenia, odcudzenie.

Takto by to v triede predsa vyzerat' nemalo. Žiaci, ktorí navštevujú základnú školu, sú zväčša vo veku, v ktorom sa s tým, že by nejaký vlastný názor na svet mohli mať, ešte len zoznamujú. Ako väčšinu detí, zaujímajú ich skôr rôzne koníčky, krúžky a mimoškolské aktivity, školu často berú len ako nutnú povinnosť, ktorá im tento čas mimo vyučovania zrazu narúša. Nezaujíma ich teda aktuálne dianie v politike, svetové konflikty či náboženské spory. A ak sa medzi tými staršími zopár takýchto záujemcov nájde, škola pre nich rozhodne nie je miestom, kde by takýto svoj svetonázor vytvárali. A že v dnešnej dobe sú deti čoraz bystrejšie, rozhl'adenejšie a vedomejšie si sveta navôkol vďaka existencii sociálnych sietí? Jednoznačne tomu tak je, to však neznamená, že predmet geografie je pre takéto rozjímanie nad svetom a jeho problémami vhodný. Geografia má svojich vlastných problémov dosť. Žiaci si potrebujú vycibriť svoje zručnosti s mapou, naučiť sa porozumieť základným

pojmom, vedieť opísať reliéf krajiny či vysvetliť rozloženie Európy spolu s názvami pohorí a riek. Všetky tieto veci im dajú poriadne zabráť, ak im ich daný učiteľ vie náležite podať. Až neskôr, v deviatom ročníku, po ktorom budú začínať svoje stredoškolské štúdium, sa môžu začať dozvedať o globálnych problémoch a geopolitických vzťahoch, aj to len v jemnejšom náčrte.

Ak by niekto mal záujem rozvíjať si svoj svetonázor už skôr, má na to priestor na iných predmetoch. Politické a ekonomické vzťahy môžu žiaci rozoberať a analyzovať na občianskej náuke, náboženské a morálne problémy na náboženskej a etickej výchove. Na geografiu to jednoducho nepatrí.

A ak by ani tieto argumenty nestačili, určite bude mať väčšiu šancu presvedčiť fakt, že svoju primárnu výchovu, nie len v správaní, ale neskôr aj v názoroch, žiaci dostávajú (alebo by mali dostávať) predovšetkým doma. Do školy a medzi svojich rovesníkov v momente, kedy nad svetom začnú viac premýšľať, často prichádzajú už ovplyvnení tým názorom či pohľadom, ktorý prevláda u ich rodičov, starých rodičov či starších súrodencov. Nemá teda zmysel snažiť sa na hodine geografie (alebo akejkol'vek inej hodine, keď už sme pri tom) nasúkať im do hlavy niečo, čo s názorom, ktorý si z domu adoptovali kontrastuje alebo čo i len trochu nesúhlasí. Rovnako tak nie je rozumné živiť v nich niečo, čo môže byť v spoločnosti objektívne kontroverzné, aj keď by sa s tým možno daný učiteľ vo svojom osobnom živote stotožňoval.

Štúdium na základnej škole by pre žiakov, ktorí ju navštevujú malo splniť len jednu vec, ktorá už na prvé počutie vyplýva z mena tohto obdobia vzdelania v živote človeka – malo by im odovzdať základné poznatky a vedomosti, ktoré im dajú prostriedky na to, aby neskôr v živote, kamkoľvek ich zavedie, sami mali nástroje na to, vyformovať si svoj svetonázor podľa seba. Úlohou učiteľa v tomto prípade nie je tento systém predbiehať či použiť na realizovanie svojej vlastnej agendy. Mal by tieto poznatky žiakom len jednoducho, pútavo a zrozumiteľne sprostredkovať tak, aby aj o niekoľko rokov neskôr mohli spomínať na to, ako profesionálne, objektívne a s nadhľadom sa ich učiteľ geografie k tejto svojej úlohe staval.